

عنوان مقاله:

ارزیابی ژنوتیپ های عدس (Lens culinaris) برای کشت پاییزه در مناطق سرد معتدل در شرایط مزرعه

محل انتشار:

مجله تولید گیاهان زراعی، دوره 11، شماره 4 (سال: 1397)

تعداد صفحات اصل مقاله: 6

نویسندگان:

نسیم غلامی رضوانی - گروه زراعت، دانشکده کشاورزی، دانشگاه فردوسی مشهد

احمد نظامی - استاد دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی

محمد کافی - استاد گروه زراعت و اصلاح نباتات دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد

جعفر نباتی - عضو هیات علمی پژوهشکده علوم گیاهی دانشگاه فردوسی مشهد

خلاصه مقاله:

سابقه و هدف: در ایران، مناطق کشت عدس عمدتاً در نواحی کوهستانی و مرتفع با زمستان های سخت واقع شده است که با توجه به حساسیت ارقام مورد کشت به سرما و یخ بندان، کشت پاییزه آن مقدور نمی باشد لذا، غالباً کاشت آن در بهار و به صورت دیم انجام می شود. کشت بهاره عدس در این مناطق به دلیل کشت بذر در خاک نسبتاً سرد اواخر زمستان تا اوایل بهار با خطر کاهش سبز شدن مواجه است. همچنین قطع بارندگی قبل رسیدن گیاه به مرحله زایشی و نیز پراکنش نامناسب بارندگی سبب تخلیه رطوبتی خاک شده و گیاه در حساس ترین مراحل رشد با شرایط نامساعد محیطی مواجه می شود که این عوامل سبب کوتاهی طول دوره رشد گیاه، کاهش زیست توده و در نهایت کاهش عملکرد گیاه می شود. با جایگزینی کشت پاییزه عدس به جای کشت بهاره، به دلیل بهره گیری موثر از عوامل محیطی از جمله نزولات جوی، می توان به نحو مطلوبی عملکرد دانه را افزایش داد. نتایج یک تحقیق در ایران نشان داد با کاشت پاییزه ژرم پلاسما های متحمل به سرما می توان به عملکردی دو تا شش برابری نسبت به کشت بهاره دست یافت (3). مهم ترین عامل محدودکننده کشت عدس در پاییزه تنش سرما و یخ زدگی است. شناسایی ارقام متحمل به سرما از جمله راهکارهای مناسب جهت موفقیت در کشت پاییزه عدس بشمار می آید، به همین جهت این آزمایش در منظور به گزینی ژنوتیپ های عدس متحمل به سرما در شرایط مزرعه طراحی و اجرا شد. مواد و روش ها: در این مطالعه، تحمل به سرمای 253 ژنوتیپ عدس در سال زراعی 94-95 در مزرعه تحقیقاتی پژوهشکده علوم گیاهی دانشگاه فردوسی مشهد در قالب آزمون ارزیابی مقدماتی (آگمنت) بررسی شد. کشت در نیمه اول آبان ماه انجام شد و گیاهان در طی دوران رشد رویشی، 40 روز دمای زیر صفر درجه سانتی گراد را تجربه کردند. حداقل درجه حرارت در طی این دوره 9/5- درجه سانتی گراد بود. برای بررسی تحمل به سرمای ژنوتیپ ها از روش مقیاس بندی بر اساس درصد بقاء استفاده شد. 253 ژنوتیپ مورد مطالعه در چهار گروه به ترتیب بسیار مقاوم به سرما (75-100 درصد)، مقاوم به سرما (50-74 درصد)، متحمل به سرما (25-49 درصد) و حساس به سرما (0-24 درصد) مقیاس بندی شدند. در طول فصل رشد مراحل فنولوژیک گیاهان (شامل روز از کاشت تا گلدهی و رسیدگی) و درصد بقاء تحت تاثیر سرمای زمستانه ثبت شد و در پایان فصل رشد صفات مورفولوژیک، عملکرد و اجزای عملکرد در پنج بوته که به صورت تصادفی برداشت شدند، اندازه گیری و ثبت شد. یافته ها: ژنوتیپ ها از نظر تحمل به سرما متنوع بودند و گستره درصد بقاء بین آن ها از صفر تا 100 درصد متغیر بود. 23 ژنوتیپ (نه درصد) دارای بقاء بالاتر از 75 درصد بودند و به عنوان ژنوتیپ های بسیار مقاوم به سرما طبقه بندی شدند. بالاترین درصد بقاء (100 درصد) در ژنوتیپ MLC8 دیده شد. بالاترین عملکرد دانه (88 گرم در مترمربع) و عملکرد زیست توده (535 گرم در مترمربع) در ژنوتیپ MLC415 مشاهده شد. بیشترین ارتفاع بوته در ژنوتیپ (41 MLC291 سانتی متر) مشاهده شد. بیشترین تعداد غلاف پر (83 غلاف در بوته) در ژنوتیپ MLC218 و بیشترین غلاف پوک (72 غلاف در بوته) در ژنوتیپ MLC72 ...

کلمات کلیدی:

آگمنت، بقاء، عملکرد، یخ زدگی

